

SOCIALMINISTERIET

Folketingets Socialudvalg

Departementet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Dato: 19. december 2005

Tlf. 3392 9300
Fax. 3393 2518
E-mail sm@sm.dk

BNI/ J.nr. 640-1652

Under henvisning til Folketingets Socialudvalgs brev af 13. december 2005 følger hermed – i 5 eksemplarer – socialministerens svar på spørgsmål nr. 65 (SOU Alm. del)

Spørgsmål nr. 65:

”Ministeren bedes sende udvalget sit talepapir fra samrådet den 12. december 2005 om samrådsspørgsmål D og E.”

Svar:

Talepapiret er vedlagt.

Eva Kjer Hansen

/Mikael Lynnerup Kristensen

Talepapir til brug for samrådsspørgsmål den 12. december 2005 vedrørende samrådsspørgsmål D og E.

Spørgsmål D:

”Ministeren bedes redegøre for indholdet i rapporten fra SFI om fattige borgere og udsatte grupper, jf. SOU – spørgsmål 23, herunder hvilke initiativer regeringen påtænker i forlængelse heraf.”

Svar:

Lad mig slå fast med det samme:

Når de frivillige sociale organisationer er bekymrede, så er jeg også bekymret.

Når de frivillige sociale organisationer peger på, at en række mennesker i Danmark har det dårligt, så er det selvfølgelig noget, vi skal se nærmere på.

Det er derfor vi har spurgt organisationerne om, hvordan de oplever situationen for deres brugere.

Desværre har der ikke været særlig lang tid til at gennemføre undersøgelsen, og desværre har vi kun fået svar fra 32 ud af de i alt 51 organisationer, som SFI har rettet henvendelse til.

Undersøgelsen viser, at 21 ud af de 32 organisationer – altså 66 % - vurderer, at det samlet set er gået ”lidt dårligere” eller ”dårligere” for deres brugere, og at brugerne har mere sammensatte problemer.

Som det fremgår af en artikel i Berlingske Tidende fra i dag, så peger en række organisationer på, at det faktisk går bedre, men at deres oplevelser ikke er kommet til den brede offentligheds kendskab. Fx siger sekretariatsleder hos Landsforeningen af Væresteder, Cliff Kaltoft, at: ”Kvaliteten af tilbuddene er blevet væsentligt bedre. Inden for de seneste fire år er der kommet behandlingsgaranti, en permanentgørelse af kontaktpersonordningen for sindslidende og misbrugere, og der er blevet oprettet 30-40 nye væresteder.”

Går man mere i detaljer med undersøgelsen og ser på, hvordan organisationerne har svaret i forhold til de forskellige målgrupper, er der betydelig variation. Både med hensyn til vurderingen af udviklingen og i forhold til forklaringer på udviklingen.

På en lang række punkter svarer de fleste organisationer, at situationen er uændret.

Mange fremhæver ændringer i målgruppernes indkomstforhold og gældsproblemer som en af forklaringerne på udviklingen.

På andre punkter mener flertallet, at der er sket en række forbedringer i de sociale tilbud - fx angående omfang og kvalitet af behandlingstilbud, brugerinddragelse og udvikling af nye metoder.

Endelig peger de hørte organisationer på en række barrierer og løsninger i forhold til at give de forskellige målgrupper bedre mulighed for at opnå en mere aktiv deltagelse. Det kan være gennem fx social aktivering, revalidering, uddannelse eller arbejde.

Organisationerne er som sagt bekymrede over de økonomiske forhold for en række udsatte mennesker.

Derfor har jeg slået fast, at regeringen vil fremsætte et lovforslag om gælds-eftergivelse for kontanthjælpsmodtagere i håbløs gæld. Jeg har samtidig påpeget, at regeringen og Dansk Folkeparti har besluttet at forbedre forholdene for de førtidspensionister, som i dag modtager de laveste ydelser.

Ingen skal være i tvivl om, at regeringen tager situationen alvorligt.

I onsdagens spørgetid gav statsministeren udtryk for, at der er mennesker i dette land, som har problemer. Samtidig slog statsministeren fast, at de frivillige sociale organisationers vurderinger selvfølgelig vil indgå i regeringens arbejde.

Uenigheden mellem regeringen og oppositionen ligger et helt andet sted. Oppositionen forsøger at fremstille det, som om de svageste i Danmark generelt har fået det dårligere. Og det er simpelthen ikke korrekt.

Det er rigtigt, at nogle mennesker har det skidt, og der må vi sætte ind for at hjælpe dem. Men set over en bred kam er andelen af danskere i lavindkomstgruppen den samme som tidligere - nemlig ca. 4½ procent af befolkningen. Dermed er lavindkomstgruppen i Danmark betydeligt mindre end i de fleste andre lande, som vi normalt sammenligner os med.

Oppositionen ønsker at skabe kunstige modsætninger gennem ordkløveri. Det er godt forsøgt. Men jeg synes, det er fuldstændig uproduktivt at bevæge sig ud i en strid om ord.

Derfor har jeg også opfordret til noget mere præcision. Der er forskel på om man taler om de svagest stillede generelt - og så de enkeltmennesker, der er i en udsat situation. Man skal ikke blande tingene sammen.

Vi skal holde tungen lige i munden i denne debat. For hvad er det egentlig vi taler om? Resultatet af undersøgelsen blandt de frivillige sociale organisationer viser, at et flertal vurderer, at udviklingen er gået i en forkert retning for de målgrupper, de beskæftiger sig med. Det er i sig selv bekymrende, men det siger altså ikke noget om den generelle udvikling.

Vi risikerer at blande situationen for de udsatte grupper sammen med diskussionen om udviklingen i lavindkomstgruppen.

De socialt udsatte er en meget sammensat gruppe, som bl.a. består af hjemløse, stofmisbrugere, prostituerede, sindslidende, alkoholmisbrugere og andre. Alene fordi man har en lav indkomst, behøver man ikke samtidig være

socialt udsat, og fordi man er socialt udsat, behøver man ikke at have en lav indkomst. Mange socialt udsatte har fået tilkendt førtidspension, og næsten alle førtidspensionister har indkomster over den sædvanlige grænse for lav indkomst. Det er altså to forskellige og kun i begrænset omfang sammenfaldende grupper.

De frivillige sociale organisationers tilbagemeldinger vedrører de enkeltmennesker, som lige netop de er i kontakt med. Her er vurderingen, at de har det dårligere. Og det skal vi gøre noget ved.

Jeg er derfor også meget enig med forskningsleder Ole Gregersen fra SFI, som i fredags kommenterede undersøgelsen. Ifølge Ole Gregersen har organisationerne ikke fingrene i hele målgruppen af de svageste i landet og han konstaterer derfor, at der er ” usikkerhed forbundet med at bruge den undersøgelse til at sige, hvordan situationen for de udsatte grupper har udviklet sig, men den giver et udmærket billede af, hvordan organisationerne ser på verden”

De særlige problemer, som de socialt udsatte kæmper med, kan som udgangspunkt ikke klares ved at forhøje indkomsten. Der er tale om mennesker, som lever et meget vanskeligt liv – med misbrug, psykisk sygdom eller kriminalitet – og der skal helt andre metoder til at ændre på det.

De udsatte grupper har ofte brug for noget andet end bare en pose penge: De har brug for støtte, så de kan klare tilværelsen, hjælp til at komme ud af et misbrug og den slags initiativer.

Jeg synes, at oppositionen gør de udsatte mennesker en bjørnetjeneste ved at gøre denne sag til en kamp om at kløve ord. Oppositionen forsøger at bruge de allersvageste danskeres situation til at bilde befolkningen ind, at det generelt går dårligere for de svageste i Danmark.

Mennesker på kanten af arbejdsmarkedet har i disse år en enestående mulighed for at få et arbejde, og de kan herved helt grundlæggende få forbedret deres situation. Det har de, fordi ledigheden er lav, og væksten er høj.

Jeg er glad for at få de frivillige sociale organisationers vurderinger af forholdene for de udsatte grupper i den undersøgelse, SFI har gennemført.

For undersøgelsen viser faktisk også, at en række ting virker efter hensigten. De frivillige organisationer peger for eksempel på, at behandlingstilbuddene for narkomaner og alkoholikere er blevet bedre. Og netop hér har vi netop sat massivt ind.

I det hele taget handler regeringens socialpolitiske strategi om, at vi ikke vil opgive et eneste menneske. Vi vil ikke bare sende folk en check og lade dem tilbringe resten af tilværelsen parkeret på kanten af samfundet.

Vi har desværre flere årtiers erfaringer i at yde passiv bistand. Det har været en fiasko, som vi stadig lider under.

Et bredt flertal i Folketinget har heldigvis lagt linjen om. Det handler om at yde en målrettet hjælp til de personer, der har behov. Det handler ikke om at fastholde dem på passiv forsørgelse.

Derfor har vi både indført loft over kontanthjælpen og samtidig sat ind med massiv hjælp til de svageste.

En del af organisationerne peger på indførelse af loftet over kontanthjælpen som en af forklaringerne på dårlige forhold for de svagest stillede. Og en af de grupper, man konkret peger på, er de enlige forsørgere.

Hér må jeg dog give udtryk for en vis skepsis. Det hedder sig, at loftet over kontanthjælpen rammer de enlige forsørgere meget hårdt.

Det er simpelthen ikke korrekt. Loftet over kontanthjælpen for enlige forsørgere ligger på dagpengemaksimum. Mere kan de ikke få i samlet kontanthjælp og boligstøtte. Det er faktisk et temmelig højt loft. 90 procent af de enlige forsørgere er overhovedet ikke omfattet af loftet over kontanthjælpen. Og for de sidste 10 procent, hvor det er tilfældet, mister man i gennemsnit 130 kr. om måneden.

Hensigten med loftet er, at det skal kunne betale sig at arbejde. Og det er vigtigt, at vi sørger for at flere kommer i job eller kommer tættere på beskæftigelse.

I den seneste tid har der været en del diskussion om loftet over kontanthjælpen. Derfor har regeringen i enighed med Dansk Folkeparti besluttet, at der skal gennemføres en kulegravning på området, hvor det bl.a. skal undersøges, om der er forhold som fx barsel, sygdom, børnepasning, psykiske problemer og andet, der bremser kontanthjælpsmodtagernes vej til job.

Vi har et velfærdssystem, der står klar til at hjælpe de mennesker, som har brug for hjælp. Er man syg eller nedslidt og ude af stand til at komme i arbejde igen, skal der tilkendes førtidspension. For alle andre, hvor beskæftigelse fortsat er en mulighed, er der en række forskellige tilbud, som kan bringe dem tættere på arbejdsmarkedet.

Her er det vigtigt, at vi er parate med særlige tilbud til særlige grupper. Regeringen har da også arbejdet målrettet med en række tiltag, fx behandlingsgaranti, nye botilbud, vikar- og mentorordninger, en udvidelse af støtte- og kontaktpersonordningerne, flere akutpladser til hjemløse osv. Dette er alt sammen tiltag, der sigter på at give endnu flere en mulighed for at komme i beskæftigelse og dermed få økonomisk og social fremgang.

Undersøgelsen viser som sagt også, at tilbuddene til fx narkomaner, alkoholikere og hjemløse er blevet bedre. På dette punkt mener jeg, at organisationernes svar bekræfter, at der er sket klare forbedringer i form af flere og bedre behandlingstilbud, brugerinddragelse og udvikling af nye metoder. Det kan kun tages som udtryk for, at regeringens initiativer virker.

Og regeringen er allerede i gang med en række nye initiativer for at lette dagligdagen for de svagest stillede. Fx viser undersøgelsen, at gæld er et særligt belastende problem for mange af de svagest stillede. Derfor vil vi fremsætte et lovforslag om gældseftergivelse for socialt udsatte grupper.

Endelig har der også i forbindelse med dette års satspuljeforhandlinger været stort fokus på de udsatte grupper. Jeg skal her blot nævne et par eksempler, som er udtryk for den målrettede indsats, som regeringen i enighed med de øvrige satspuljepartier gennemfører til fordel for de udsatte grupper.

Der er bl.a. puljen til social aktivering, hvor formålet er at forbedre de svageste gruppers inddragelse i samfundet og på arbejdsmarkedet, bl.a. ved at gøre en særlig indsats for at give alle en mulighed for et liv med indhold og udvikle deres sociale kompetencer, som måske kan bane vejen for beskæftigelse.

Et andet projekt, som vi støtter, er Mødrehjælpens projekt om sårbare mødre. Formålet er at sikre en sammenhængende og målrettet indsats for at fremme unge og sårbare mødres muligheder for uddannelse og beskæftigelse samt at styrke mødrene i deres forældre-evne. Ved at styrke forældrene, styrker man deres børn, forebygger dårlig trivsel og vanskelig adfærd hos børnene, hvilket medvirker til at bryde den negative sociale arv.

Jeg skal ikke fortsætte opremsningen her, men blot understrege, at det ligger mig stærkt på sinde at fortsætte rækken af initiativer, der sigter på at forbedre de udsatte gruppers forhold.

I den forbindelse er det vigtigt, at holde fast i den gode dialog, der er med organisationerne på området, og at lytte til de forslag og ideer, de kommer med. Jeg vil derfor tage initiativ til at invitere den kreds af organisationer, der har deltaget i undersøgelsen, til et møde i Socialministeriet, for at drøfte de spørgsmål og udfordringer de ser.

Spørgsmål E:

”Ministeren bedes redegøre for, hvorfor ministeren ikke har holdt sit løfte om at levere den lovede redegørelse om udsatte grupper, jf.- SOU alm. del – spørgsmål 23, den 1. december 2005. Ministeren bedes i den forbindelse oplyse, hvornår ministeriet har modtaget rapporten fra SFI, hvor rapporten har befundet sig i den mellemliggende periode, samt hvilke ministerier, institutioner m.v. rapporten har været til gennemsyn hos. Endvidere bedes ministeren oplyse, hvorfor rapporten ikke er sendt direkte til Folketingets Socialudvalg efter modtagelse fra SFI, samt om der efter modtagelsen er foretaget rettelser i rapporten og i givet fald hvilke.”

Svar:

Dernæst er jeg blevet bedt om at redegøre for selve processen omkring udarbejdelsen af undersøgelsen.

Oprindeligt bad Folketingets Socialudvalg om at få udarbejdet redegørelsen i forbindelse med spørgsmål nr. 89 af 23. september, hvor fristen for svar blev anført til at være senest den 1. december.

En redegørelse, hvor samtlige relevante organisationer skal høres, forudsætter naturligvis, at vi rent faktisk spørger organisationerne. Derfor bad Socialministeriet Socialforskningsinstituttet om at forestå selve undersøgelsen. I henhold til den kontrakt, der er indgået med SFI, er det SFI, der har det faglige ansvar for gennemførelse af undersøgelsen.

En undersøgelse forudsætter, at der er gennemført et ordentligt forarbejde med hensyn til udvælgelsen af organisationerne og konstruktionen af et spørgeskema. Dernæst skal spørgeskemaerne sendes ud, organisationerne skal have tid til at svare, og der skal gennemføres en rykkerprocedure. Endelig skal de modtagne data behandles, og der skal skrives en rapport.

Set i det lys, har der ikke været meget tid til at få gennemført undersøgelsen, og det er forklaringen på, at det ikke var muligt at sende den færdige undersøgelse til Socialudvalget den 1. december.

Under forberedelsen og gennemførelsen af undersøgelsen har der været en løbende dialog mellem SFI og Socialministeriet. Socialministeriet modtog et udkast til rapporten den 28. november.

Socialministeriet har ikke haft adgang til at rette i rapporten, men har været i dialog med SFI for at kvalitetssikre indholdet i rapporten, herunder kommet med forslag til sproglige præciseringer. Den endelige rapport blev modtaget i Socialministeriet den 5. december 2005.

Udkastet til rapporten har været sendt til orientering i Statsministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Finansministeriet.

Undersøgelsens resultater vedrører politikområder, der hører under en række ministerier. Det er derfor helt naturligt, at disse ministerier har haft mulighed for at orientere sig i materialet forud for offentliggørelsen.

Undersøgelsen blev sendt til Folketings Socialudvalg den 6. december – altså umiddelbart efter at Socialministeriet modtog den endelige rapport fra SFI den 5. december.